

Czwartek, 21 października 2021 r.

P9_TA(2021)0440

Sytuacja w Tunezji

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 października 2021 r. w sprawie sytuacji w Tunezji (2021/2903(RSP))

(2022/C 184/12)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Tunezji i swoją rezolucję z 25 lutego 2016 r. w sprawie otwarcia negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu między Unią Europejską a Tunezją⁽¹⁾,
 - uwzględniając sprawozdanie końcowe unijnej misji obserwacji wyborów dotyczące wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Tunezji, które odbyły się 15 września i 6 października 2019 r.,
 - uwzględniając układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską a Tunezją oraz poszczególne posiedzenia tematyczne zorganizowane w ramach tego stowarzyszenia w 2019 i 2020 r.,
 - uwzględniając konkluzje Rady Wykonawczej Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) z 26 lutego 2021 r. dotyczące konsultacji z Tunezją przeprowadzonych na mocy art. IV,
 - uwzględniając wspólny komunikat z 4 czerwca 2021 r. w sprawie stosunków między UE a Tunezją, pt. „For a renewed partnership” [Na rzecz odnowionego partnerstwa],
 - uwzględniając dekret prezydenta Tunezji nr 2021-69 z 26 lipca 2021 r., którym odwołano z funkcji premiera i członków rządu, dekret prezydenta Tunezji nr 2021-80 z 29 lipca 2021 r. dotyczący zawieszenia uprawnień Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych, dekret prezydenta Tunezji nr 2021-109 z 24 sierpnia 2021 r. dotyczący przedłużenia obowiązywania nadzwyczajnych środków związanych z zawieszeniem uprawnień Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych, a także dekret prezydenta Tunezji nr 2021-117 z 22 września 2021 r. dotyczący środków nadzwyczajnych,
 - uwzględniając oświadczenie wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa wydane 27 lipca 2021 r. w imieniu Unii Europejskiej oraz jego oświadczenia prasowe wydane 10 września 2021 r. w Tunisie,
 - uwzględniając konstytucję Tunezji z 2014 r.,
 - uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych, którego jedną ze stron jest Tunezja,
 - uwzględniając Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, którą Tunezja ratyfikowała w 1985 r. i względem której wycofała zastrzeżenia w 2014 r.,
 - uwzględniając krajowy plan działania na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa na lata 2018–2022 przyjęty w 2018 r.,
 - uwzględniając art. 132 ust. 2 i 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że Tunezja jest uprzywilejowanym partnerem UE, stała pomoc i wsparcie dla niej są dla Unii priorytetem, a misje obserwacji wyborów w 2011, 2014, 2018 i 2019 r. potwierdziły niezachwiane zaangażowanie UE na rzecz demokracji w Tunezji; mając na uwadze, że przypadająca w tym roku 10. rocznica rewolucji tunezyjskiej to ważny moment w rozwoju demokratycznym Tunezji;

⁽¹⁾ Dz.U. C 35 z 31.1.2018, s. 117.

Czwartek, 21 października 2021 r.

- B. mając na uwadze, że sytuację społeczno-gospodarczą cechuje powszechna stagnacja gospodarcza związana z wewnętrznym kontekstem politycznym i kryzysem sanitarnym, przy czym Tunezja zajmuje drugie miejsce na świecie pod względem liczby zgonów spowodowanych epidemią COVID-19; mając na uwadze, że pandemia COVID-19, brak turystyki, wysoki poziom bezrobocia młodzieży i inflacja pogorszyły niestabilną sytuację gospodarczą Tunezji; mając na uwadze, że powszechna korupcja, nie w pełni funkcjonujący wymiar sprawiedliwości okresu przejściowego oraz poważne wyzwania gospodarcze i związane z bezpieczeństwem są nadal istotnymi przeszkodami dla pełnej demokratycznej konsolidacji Tunezji;
- C. mając na uwadze, że w tym kontekście prezydent Kais Saied skorzystał 25 lipca 2021 r. z art. 80 konstytucji tunezyjskiej, który uprawnia go do wprowadzenia środków nadzwyczajnych, by stawić czoła bezpośredniemu zagrożeniu dla państwa, oraz ogłosił odwołanie premiera Hiszama Maszisziego, zawieszenie Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych na podlegający przedłużeniu okres 30 dni oraz uchylenie immunitetu parlamentarnego wszystkich posłów; mając na uwadze, że 24 sierpnia 2021 r. prezydent przedłużył zawieszenie działalności parlamentu;
- D. mając na uwadze, że rządy Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Arabii Saudyjskiej i Egiptu natychmiast pochwaliły inicjatywę prezydenta Saieda i wyraziły poparcie dla niej;
- E. mając na uwadze, że brak trybunału konstytucyjnego, a zatem niemożność złożenia przez posłów do parlamentu, zgodnie z odpowiednim artykułem konstytucji, odwołania od jednostronnego przedłużenia przez prezydenta stanu nadzwyczajnego rodzi poważne obawy co do przemian demokratycznych i praw podstawowych w Tunezji;
- F. mając na uwadze, że 22 września 2021 r. prezydent wydał dekret prezydencki nr 2021-117 zawierający przepisy potwierdzające jego zwierzchnictwo i nadrzędność dekretu nad konstytucją, co podważa konstytucję, oraz skupiające wszystkie uprawnienia władzy państwowej w rękach prezydenta Kaisa Saieda; mając na uwadze, że przepisy konstytucji o prawach i wolnościach będą przestrzegane i gwarantowane tylko pod warunkiem, że nie będą sprzeczne z przepisami opartymi na dekretach prezydenckich i środkach nadzwyczajnych; mając na uwadze, że dekret prezydencki nr 117 nie przewiduje możliwości odwołania się od decyzji prezydenta do sądu, w tym do najwyższego sądu administracyjnego Tunezji i jej sądu kasacyjnego;
- G. mając na uwadze, że prezydent skupił bezterminowo całą władzę w swoich rękach; mając na uwadze, że prezydent przyznał sobie pełne uprawnienia ustawodawcze do zmiany, w drodze dekretu, ustaw regulujących partie polityczne, wybory, system sądownictwa, związki i stowarzyszenia, wolność prasy i wolność informacji, organizację departamentu sprawiedliwości, prawa człowieka i wolności, kodeks statusu osobowego, wewnętrzne siły bezpieczeństwa, służby celne i budżet państwa;
- H. mając na uwadze, że chociaż tunezyjskie społeczeństwo obywatelskie publicznie wyraziło poważne zaniepokojenie nowymi ograniczeniami, środki wprowadzone przez prezydenta Kaisa Saieda w lipcu spotkały się ze znacznym poparciem publicznym, co świadczy o niezadowoleniu społeczeństwa z powodu poważnej sytuacji społeczno-gospodarczej i poważnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu rządu, z którymi boryka się kraj; mając na uwadze, że 18 lokalnych i międzynarodowych organizacji pozarządowych wydało wspólną deklarację zawierającą ostrzeżenia dotyczące stanu demokracji w Tunezji; mając na uwadze, że grupa G7 wezwała Tunezję do przywrócenia porządku konstytucyjnego i wznowienia działalności parlamentarnej;
- I. mając na uwadze, że 26 lipca 2021 r. tunezyjska policja zamknęła biura Al-Dżaziry w Tunisie bez podania wyjaśnień;
- J. mając na uwadze, że społeczeństwo obywatelskie w Tunezji jest dobrze rozwinięte i skonsolidowane oraz odgrywa zasadniczą rolę w kształtowaniu i umacnianiu przemian demokratycznych w Tunezji od 2011 r., przy czym liczni aktywiści domagają się pilnych reform, w tym środków zwalczania korupcji, oraz mając na uwadze, że dialog narodowy jest jedną z cech wyróżniających ten kraj; mając na uwadze, że wolność prasy i publikacji to kluczowe elementy otwartego, wolnego i demokratycznego społeczeństwa; mając na uwadze, że od 26 lipca 2021 r. społeczeństwa obywatelskiego nie włączano do dialogu narodowego ani nie konsultowano się z nim w sprawie działań podejmowanych przez prezydenta Kaisa Saieda;
- K. mając na uwadze, że 10 września 2021 r. Powszechna Tunezyjska Unia Pracy (UGTT) przedstawiła plan działania wzywający do utworzenia krajowego komitetu konsultacyjnego, aby zapewnić ramy prawne integracyjnych reform społecznych i politycznych w kraju, w szczególności reformy systemu politycznego i prawa wyborczego, a także nowelizację konstytucji;

Czwartek, 21 października 2021 r.

- L. mając na uwadze, że gospodarka tunezyjska jest bardzo silnie uzależniona od inwestycji zagranicznych, turystyki i eksportu produktów do UE; mając na uwadze, że według Banku Światowego Tunezja wymaga solidnych reform strukturalnych z powodu swojego deficytu obrotów bieżących i deficytu budżetowego; mając na uwadze, że UE jest największym partnerem handlowym Tunezji: 57,9 % handlu zagranicznego Tunezji w 2020 r. to handel z UE, 70,9 % tunezyjskiego eksportu trafia do UE, a 48,3 % importu pochodzi z UE; mając na uwadze, że gospodarka będzie się mogła rozwijać tylko pod warunkiem przywrócenia demokracji oraz zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności;
- M. mając na uwadze, że pandemia COVID-19 jeszcze pogorszyła i tak już trudną sytuację w Tunezji; mając na uwadze niewystarczające dostawy tlenu i szczepionek niezbędnych, by skutecznie reagować na kryzys zdrowotny;
- N. mając na uwadze, że coraz więcej Tunezyjczyków opuszcza swój kraj, a czasem ryzykuje życie, przekraczając Morze Śródziemne; mając na uwadze, że w Tunezji odnotowuje się jeden z najwyższych wskaźników drenażu mózgow wśród krajów arabskich;
- O. mając na uwadze, że od 2011 r. UE podejmuje znaczne i stałe wysiłki na rzecz wsparcia Tunezji i że przeznaczyła ponad 2 mld EUR w formie dotacji na wsparcie Tunezji w realizacji podjętego zobowiązania do demokratyzacji, w tym 260 mln EUR w 2020 r. i 200 mln EUR, według stanu z czerwca 2021 r., w ramach pomocy makrofinansowej; mając na uwadze, że w maju 2021 r. w ramach programu pomocy makrofinansowej dla Tunezji udostępniono transzę w wysokości 600 mln EUR przeznaczoną konkretnie na łagodzenie skutków gospodarczych pandemii COVID-19 w tym kraju; mając na uwadze, że w latach 2021–2027 UE zastąpi te poszczególne instrumenty nowym Instrumentem Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR) – „Globalny wymiar Europy”, a do głównych celów pomocy zewnętrznej UE udzielanej z tego instrumentu należą umacnianie, wspieranie i propagowanie demokracji, praworządności i poszanowania praw człowieka;
- P. mając na uwadze, że w planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji przyjętym przez Radę w listopadzie 2020 r. przypomniano, iż UE zobowiązuje się zintensyfikować starania w celu szerzenia demokracji;
- Q. mając na uwadze, że konstytucja Tunezji z 2014 r. wzywa do wolności przekonań i sumienia;
1. potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz uprzywilejowanego partnerstwa między UE a Tunezją oraz na rzecz procesu demokratycznego w Tunezji; wyraża jednak głębokie zaniepokojenie tym, że na mocy dekretu prezydenckiego nr 2021-117 prezydent skupił bezterminowo w swoich rękach całą władzę; ponownie podkreśla, że należy zapewnić poszanowanie praworządności, konstytucji i ram prawnych oraz że potrzebny jest sprawnie funkcjonujący parlament posiadający właściwą legitymację jako instytucja reprezentująca obywateli; dlatego ubolewa, że od 24 sierpnia 2021 r. prezydent Saied bezterminowo zawiesił działalność parlamentu tunezyjskiego;
 2. apeluje o powrót do normalnego funkcjonowania instytucji państwowych, w tym o przywrócenie w pełni demokracji i jak najszybsze wznowienie działalności parlamentarnej w ramach dialogu narodowego, a także o przedstawienie jasnego planu działania;
 3. zdecydowanie podkreśla, że parlament jest podstawową instytucją demokracji, niezbędną do przeprowadzenia jakiegokolwiek reformy konstytucyjnej; podkreśla, że brak trybunału konstytucyjnego w Tunezji pozwala na daleko idące interpretacje i stosowanie art. 80 konstytucji oraz uniemożliwia posłom do parlamentu złożenie odwołania w celu uzyskania wyroku sądowego w sprawie zawieszenia parlamentu i dodatkowych środków wprowadzonych przez prezydenta na podstawie art. 80; wzywa Tunezję do ustanowienia trybunału konstytucyjnego w celu uniknięcia błędnej interpretacji i niewłaściwego stosowania konstytucji;
 4. przyłącza się do apelu wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela o jak najszybsze przywrócenie stabilności instytucjonalnej, a zwłaszcza o poszanowanie podstawowych praw i wolności zapisanych w konstytucji Tunezji z 2014 r. i o powstrzymanie się od wszelkich form przemocy;
 5. zwraca uwagę na mianowanie premier Najli Bouden Romdhane 29 września 2021 r. oraz powołanie rady ministrów 11 października 2021 r.; odnotowuje, że na stanowiska ministerialne mianowano 10 kobiet;
 6. apeluje do prezydenta, by ponownie rozważył swoje stanowisko i by aktywnie wspierał wszelkie działania służące zagwarantowaniu kobietom i mężczyznom równych praw we wszystkich dziedzinach, zwłaszcza w odniesieniu do praw spadkowych kobiet, prawa do opieki nad dzieckiem, praw przysługujących głowom rodziny, prawa do urlopu rodzicielskiego oraz praw pracowniczych, w szczególności w przypadku pracownic domowych i kobiet pracujących w gospodarstwach rolnych;

Czwartek, 21 października 2021 r.

7. wzywa władze Tunezji, by przestrzegały konstytucji i zapewniły poszanowanie praw podstawowych wszystkich obywateli; przypomina o niezbywalnym charakterze praw podstawowych i praw człowieka oraz o ich bezwarunkowej nadrzędności, a także wzywa do przywrócenia konstytucji jako prawa pierwotnego; wzywa Tunezję do całkowitego zniesienia kary śmierci;
8. wzywa władze, by unikały niepewności prawa powstającej w wyniku wprowadzenia zakazu podróżowania, nadzoru państwa i aresztów domowych; uważa sądenie cywilów przez sądy wojskowe za wysoce problematyczne i wzywa do przywrócenia niezawisłego sądownictwa, co powinno doprowadzić do reformy sądów wojskowych w Tunezji, aby znieść procesy wojskowe wobec ludności cywilnej;
9. podkreśla, że wszelkie zmiany w konstytucji i systemie politycznym można wprowadzać tylko w ramach przewidzianych przez konstytucję; zwraca uwagę na krytyczne głosy Tunezyjskiej Ligi Ochrony Praw Człowieka i innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego dotyczące skupienia władzy w rękach prezydenta; podkreśla, że podstawą demokracji musi być równowaga i podział władzy;
10. uznaje kluczową rolę Kwartetu na rzecz Dialogu Narodowego – w którego skład wchodzi UGTT, Tunezyjska Konfederacja Przemysłu, Handlu i Rzemiosła (UTICA), Tunezyjska Ligi Praw Człowieka (LTDH) i Rada Adwokacka Tunezji – w ułatwianiu pluralistycznego dialogu narodowego, za co w 2015 r. przyznano mu Pokojową Nagrodę Nobla; apeluje do prezydenta o wniesienie wkładu w krajowe ramy umożliwiające wszystkim zainteresowanym stronom skuteczne wznowienie tego dialogu; przypomina o kluczowej roli Zespołu Parlamentu Europejskiego ds. Wspierania Demokracji i Koordynacji Wyborów w promowaniu dialogu między społeczeństwem obywatelskim a przywódcami politycznymi Tunezji;
11. podkreśla, że należy pilnie przezwyciężyć kryzys społeczno-gospodarczy, z jakim boryka się kraj, w drodze reform strukturalnych i działań politycznych;
12. przypomina o niezachwianym zaangażowaniu UE we wspieranie Tunezji w przezwyciężaniu kryzysu finansowego i gospodarczego, a także w dalszym umacnianiu demokracji; wzywa Komisję i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) do zintensyfikowania dialogu z tunezyjskimi władzami, podmiotami gospodarczymi i społeczeństwem obywatelskim; podkreśla, że potrzebne są stabilne i sprawne instytucje, by poczynić postępy w niezbędnych reformach strukturalnych wymaganych do uzyskania środków ratunkowych w postaci pożyczki od MFW;
13. podkreśla, że wspólne rozumienie praworządności, demokracji i praw człowieka jest fundamentem silnego partnerstwa między UE a Tunezją; wzywa prezydenta, by umożliwił pełne i właściwe funkcjonowanie niezależnych państwowych organów regulacyjnych, w tym tymczasowego organu do spraw kontroli zgodności ustaw z konstytucją oraz Krajowego Urzędu ds. Zwalczania Korupcji;
14. jest zaniepokojony zagraniczną ingerencją podważającą tunezyjską demokrację;
15. wzywa UE do dalszej realizacji programów wspierających bezpośrednio obywateli tunezyjskich oraz do zwiększenia pomocy tam, gdzie jest to konieczne w świetle obecnego kryzysu, w tym przy wsparciu opieki zdrowotnej za pośrednictwem systemu COVAX, aby pomóc temu krajowi w radzeniu sobie z poważnymi skutkami pandemii COVID-19;
16. wzywa wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela i państwa członkowskie do uważnego śledzenia sytuacji w Tunezji oraz wzywa wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela do regularnego składania sprawozdań Komisji Spraw Zagranicznych, aby zapewnić właściwy dialog parlamentarny na temat tej ważnej i niepokojącej sytuacji;
17. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, ESDZ, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, prezydentowi Tunezji oraz rządowi i parlamentowi Tunezji.